

Peter Jacob Cosijn (1840-1899) keldergraf 286, vak A1

Hoogleraar Oud-Germaans: voor studenten onbegrijpelijk, maar toch zeer geliefd

Personalia

Geboren: 29 november 1840 te Rijswijk

Zoon van: Adrianus Cosijn en Johanna Lesire Muller

Gehuwd met: Jacoba Maria Plügger op 17 april in 1866 te Zwolle

Overleden: 26 augustus 1899 te Leiden

Begraven: 29 augustus 1899

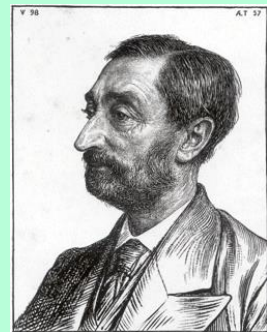
Samenvatting

Peter Jacob (Pieter) Cosijn, in 1840 geboren te Rijswijk, doorloopt het gymnasium in Gouda en gaat daarna in Utrecht studeren. Hij begint met rechten, maar stapt al snel over naar letteren. Na zijn afstuderen wordt hij conrector op het gymnasium van Winschoten. Hij blijft wetenschappelijk actief en promoveert in 1865, waarna hij leraar wordt in Haarlem.

Cosijn heeft grote belangstelling in de Nederlandse spraak-kunst, schrijft daarover diverse boeken en wordt in 1871 redac-teur van het Woordenboek der Nederlandse Taal.

Zijn interesses verplaatsen zich vervolgens naar het Oud-Germaans. Ook hierover publiceert hij vele artikelen en in 1877 wordt hij in Leiden benoemd tot hoogleraar in het Oud-Germaans en het Angelsaksisch. Dit blijft hij tot zijn overlijden in 1899. Het laatste jaar is hij tevens rector magnificus.

Pieter Cosijn is in 1866 getrouwd met Jacoba Maria Plügger. Het echtpaar krijgt geen kinderen en woont in Leiden op de Hooigracht. In de Professorenwijk is een straat naar Cosijn vernoemd.

Portret van Cosijn

Volledige versie

Opleiding en eerste banen

Cosijn wordt op 29 november 1840 in Rijswijk geboren en krijgt als officiële voor-namen Peter Jacob. Later zal hij zichzelf Pieter noemen, zodat hij meestal als Pieter door het leven gaat. In zijn geboorte-, huwelijks- en overlijdensakte staat echter Peter.

Pieter bezoekt het gymnasium te Gouda en gaat in 1857 in Utrecht rechten studeren. Hij stapt al snel over naar letteren. Hij volgt enkele colleges, maar maakt zich ook veel eigen door zelfstudie. In 1863 rond Cosijn zijn studie af en wordt hij conrector op het gymnasium te Winschoten. Twee jaar later, op 25 juni 1865, promoveert hij aan de Universiteit van Utrecht in de klassieke filologie. Het proefschrift draagt de titel *Commentatio literaria continens Annotatiunculas ad Aristophanis Ranas*.

Cosijn heeft ook veel belangstelling voor de Nederlandse filologie. Na zijn promotie wordt hij leraar Nederlands op de HBS en het gymnasium te Haarlem, waar hij tot 1871 zal blijven.

Wetenschappelijke werk

Tijdens zijn leraarschap publiceert Cosijn diverse werken: *Cacographie ten gebruike bij het middelbaar onderwijs* (1866); twee delen over de Nederlandse spraakkunst: *Etymologie* (1867) en *Syntaxis* (1869) met bijbehorende *Oefeningen*; in 1870 verschijnt van zijn hand een beknopte *Nederlandsche spraakkunst*.

In 1870 richt hij met Eelco Verwijs den *Taal- en letterbode* op. Dit tijdschrift, gewijd aan de studie van het Nederlands, komt in de plaats van de *Taalgids*, die met de dood van L.A. te Winkel ophield te bestaan.

In 1871 verhuist hij naar Leiden, waar hij een van de redacteuren wordt van het *Woordenboek der Nederlandse Taal*, een functie die hij zes jaar zal uitoefenen. Bij zijn afscheid in 1877 wordt hij benoemd tot lid van de Koninklijke Academie van Wetenschappen.

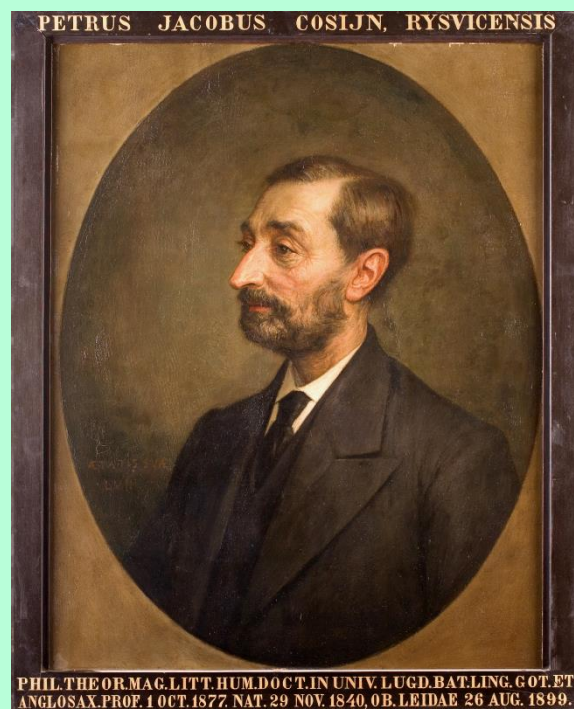
Cosijn verbreedt zijn wetenschappelijk werk naar de Germaanse filologie, in het bijzonder de Oud-Germaanse. Hij vestigt zijn naam als expert op dit gebied met zijn geschrift in 1873 gepubliceerde *De Oudnederlandsche psalmen*.

Van 1865 tot zijn overlijden in 1899 publiceert Cosijn een enorme hoeveelheid artikelen. Ook levert hij vele bijdragen aan *De Gids*, de *Taal- en letterbode* en de *Koninklijke Academie van Wetenschappen*.

Hoogleraar

In 1877 jaar wordt Cosijn in Leiden voorgedragen voor hoogleraar. Het formele koninklijk besluit laat lang op zich wachten en intussen wordt hij ook benaderd om hoogleraar in Amsterdam te worden aan de Gemeente Universiteit. Cosijn neemt deze laatste benoeming direct aan. Maar dan kan Cosijn opeens met '*buitengewoon spoed*' ook in Leiden worden benoemd. Hij zegt de benoeming in Amsterdam af en wordt hoogleraar in het Oud-Germaans en het Angelsaksisch aan de Leidse Alma Mater.

Op 22 oktober 1877 aanvaardt hij daar zijn ambt met een inaugurale rede over "*De studie van het Oudgermaansch beschouwd in verband met de beoefening van het Nederlandsch aan onze hoogeschoolen*".

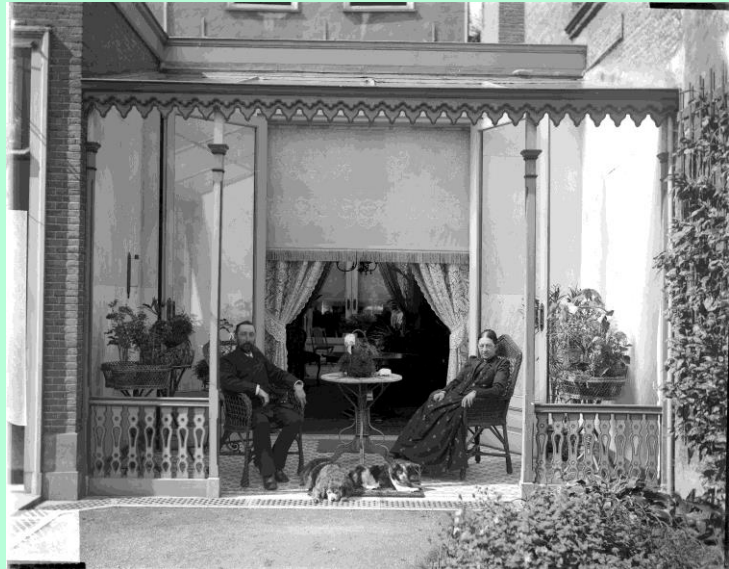
Portret van Cosijn

Reeds spoedig wordt, ook in verband met de colleges die hij voor de studenten moet geven, het Angelsaksisch zijn nieuwe arbeidsveld. In het buitenland is zijn naam vooral hierdoor bekend.

Cosijn wordt door zijn omstanders en vrienden ook als persoon zeer gewaardeerd. Zijn colleges zijn helaas moeilijk te volgen, maar zijn grote kennis en losse omgang met de studenten maakt hem toch bij hen geliefd.

Huwelijk

Op 17 april 1866 treedt Cosijn in het huwelijk te Zwolle, de geboorteplaats van zijn zes jaar oudere echtgenote Jacoba Maria Plügger. Het echtpaar zal kinderloos blijven. Na zijn benoeming aan de Leidse Universiteit gaan ze in Leiden op de Hooigracht wonen.

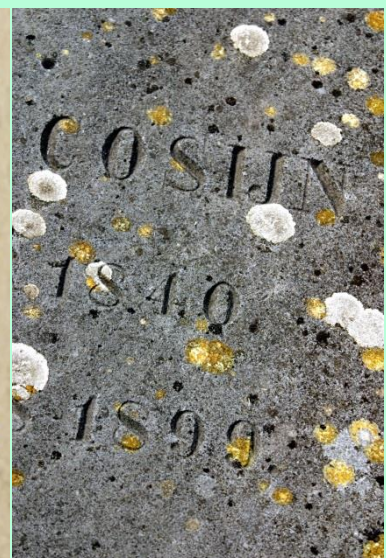
Cosijn en zijn vrouw op de veranda van hun huis op Hooigracht 31 (1895)

Overlijden

Op 27 augustus 1899 overlijdt hij, slechts 58 jaar oud, aan een ziekte die hem al een jaar lang teistert. Cosijn heeft zijn lijden geduldig gedragen. Zijn overlijden komt kort nadat hij rector magnificus van de universiteit was geworden. Hij wordt drie dagen later in stilte begraven op de begraafplaats Groenesteeg. In de Professorenwijk is een straat naar hem vernoemd.

Heden overleed, tot mijne diepe smart, in den ouderdom van 58 jaren, mijn geliefde
Echtgenoot Dr. PETER JAKOB COSIJN,
Hoogleraar aan de Rijks-Universiteit te Leiden.
Mevr. Wed. Dr. P. J. COSIJN –
PLÜGGER.
LEIDEN, 26 Augustus 1899.
(Hooigracht 31). 6986 9
Bezoeken kunnen niet worden afgewacht.

Leidsch Dagblad 28 augustus 1899.

Graf 286

In het jaar een duizend *acht honderd negen en negentig*
den *Leu* *land* *der* maand *Augustus*
zijn voor ons Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente Leiden verschenen:
Simon Smid
oud *negentien* jaren, *partier*
wonende te *Leiden* en *Willelmus Coornhise*
oud *zeventien* jaren,
bediende, wonende te *Leiden*, welke ons
verklaard hebben dat op den *veertigsten* *augustus* achtien honderd
negentien uren, binnen deze gemeente overleden is:
Peter Jakob Cosijn
oud *veertien* jaren, geboren te *Rijswijk*
wonende te *Leiden*, *abundant* *Ecoba*
Maria Huizer *voor* van
Adrianus Cosijn *van* *Thaana*
Lesene *Muller* *boort* *overleden*
En is deze akte na gedane voorlezing door ons *leiden* *in* *geteekend*
S Smid
W. Loomer *J. M. Vroom*

Overlijdensakte

COSIJNSTRAAT
1840-1899
HOGLERAAR IN DE GERMAANSE LETTEREN

Straatnaambordje in de Professorenwijk

Bronnen

P.J. Blok en P.C. Molhuysen: *Nieuw Nederlandsch biografisch woordenboek*, deel 8, 1930.

Lodewijk Kallenberg: *Leidse Glorie - Rondleiding over de historische begraafplaats Groenesteeg*, Leiden, 2013.

Auteur:

Lodewijk Kallenberg, juli 2017.